

https://doi.org/10.30702/transpaorg/10_20.0112/126-129/089.843
УДК 159.9.018.4.:378.015.3.:616-089.843

Поплавська А. П., канд. психол. наук, доц. кафедри психології, консультант Програми підготовки трансплант-координаторів ЗМАПО
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

Аналіз етапів психологічної підготовки трансплант-координаторів (у рамках впровадження навчальної програми)

Резюме. У статті представлено аналіз етапів психологічної підготовки майбутніх трансплант-координаторів у рамках реалізації першої Програми підготовки трансплант-координаторів ЗМАПО. Упровадження вперше розробленої програми підготовки майбутніх трансплант-координаторів відобразило певні складнощі психолого-педагогічного процесу: передусім брак суто психологічних знань і вмій, певні проблеми засвоєння нового теоретичного матеріалу й складнощі у подоланні бар'єрів спілкування. Але все це компенсувалося бажанням отримати нову цікаву інформацію, навчатись чомусь новому та формувати вміння й навички для ведення безпосереднього діалогу як з потенційними донорами, так і з їх родичами.

Ключові слова: психологічна підготовка, етапи програми психологічної підготовки, тренінгові методи роботи, психодіагностичне обстеження.

Вступ

Психологічна підготовка трансплант-координаторів – це комплекс взаємопов'язаних заходів, які здійснюються в загальній системі підготовки медичних працівників, а також безпосередньо у практичній діяльності, та спрямовані на формування, розвиток і підтримку психологічної готовності медичних фахівців здійснювати реалізацію завдань, пов'язаних з отриманням донорських органів [1].

Мета роботи – проаналізувати перший досвід використання психологічної підготовки для супроводу професійної діяльності трансплант-координаторів.

Психологічна підготовка трансплант-координаторів складається з таких етапів:

- 1-й етап – відбір претендентів на вакансію трансплант-координатора;
- 2-й етап – отримання теоретичних знань з психологічних дисциплін;

3-й етап – проведення практичних (тренінгових) занять з метою розгляду ситуацій, наближених до реалій;

4-й етап – складання підсумкового іспиту для отримання сертифікату (він складається з теоретичної і практичної частин).

На 1-му етапі необхідно здійснити відбір трансплант-координаторів серед медичних фахівців, яких рекомендували для участі у програмі медичні організації. У більшості випадків відбір проводять серед лікарів-анестезіологів. Але далеко не всі медичні працівники мають необхідні індивідуально-типологічні характеристики, завдяки яким повинна забезпечуватись успішна взаємодія з родичами потенційного або померлого донора. Незважаючи на певний життєвий досвід та практичну діяльність у медичній галузі, не всі претенденти на вакансію трансплант-координатора мають певний набір індивідуально-типологічних особливостей, які сприяють створенню діалогу між бажаними віддати власні органи або органи свого родича. Однак незважаючи на певний життєвий досвід та практичну діяльність у медичній галузі, не всі претенденти на вакансію трансплант-координатора мають необхідні індивідуально-типологічні характеристики для успішної взаємодії з потенційним донором або з родичами потенційного чи померлого донора. Тому на 1-му етапі, який ми умовно назвали «Відбір», потрібно здійснити психодіагностичне обстеження індивідуально-типологічних особливостей претендента. Для цього застосовують методику «Індивідуально-типологічний опитувальник» Собчик Л. М. та 16-факторний особистісний опитувальник Реймонда Кеттелла. Завдяки цим психодіагностичним методикам ми зможемо визначити індивідуально-типологічні особливості, а саме: рівні комунікативності, агресивності, тривожності, конфліктності, ригідності тощо [5]. Опрацювавши інформацію, можна буде створити психологічний портрет претендента на роль трансплант-координатора і зрозуміти, чи дійсно він підходить за психологічними параметрами для виконання цієї роботи. За результатами психодіагностики формуються групи учасників програми перепідготовки. Слід зазначити, що в процесі психодіагностичного обстеження бажано використовувати й інші психодіагностичні методики, за допомогою яких визначають наявність комунікативних умінь, організаторських здібностей, а також мотиваційної складової до роботи трансплант-координатором.

На 2-му етапі підготовки майбутні трансплант-координатори отримують суто теоретичну підготовку, яка складається з певної інформації з таких психологічних дисциплін, як загальна, соціальна, організаційна психологія, психологія спілкування, психологія емоцій та ін. Завдяки отриманим знанням відбувається певна систематизація уявлень щодо ролі психологічної підготовки і застосуван-

ня психологічних методів у процесі взаємодії з потенційними донорами та їх родичами. Оволодіння знаннями дає змогу слухачам зробити аналіз власних ресурсів готовності до взаємодії в системі трансплант-координації, виявити недостатність знань з окремих питань і спрямувати себе на додаткову освіту та саморозвиток. Особливу увагу приділяють формуванню навичок активної взаємодії та ефективного спілкування, відпрацьовують маніпулятивні техніки, розробляють моделі поведінки, урахувавши особливості ситуації взаємодії з родичами донора, а також власні поведінкові звички та їх подальшу модифікацію [3].

На 3-му етапі – «Тренінгу» – приділяють значну увагу відпрацюванню реальних ситуацій взаємодії завдяки використанню створених ситуацій-шаблонів. Обговорення ситуацій відбувається як в індивідуальній, так і в груповій формі, враховуються думки та побажання всіх учасників тренінгу для досягнення найбільшої ефективності. Кожна ситуація-шаблон максимально наближена до реальної взаємодії. Враховуються можливі емоційні стани родичів, рівень їх обізнаності щодо проблематики трансплантації, конфліктні ситуації, які можуть виникнути в процесі проведення бесід. Завдяки обговоренню та рефлексії на тренінгових заняттях формуються передумови реального практичного досвіду, який буде отриманий у майбутніх ситуаціях взаємодії. Під час проведення тренінгових занять спостерігається емоційне напруження в подоланні комунікативних бар'єрів, деяка невпевненість у застосуванні методів проведення бесіди. Це свідчить про неповністю сформовану готовність до проведення бесід з донорами органів та їх родичами. Напевно, це можна пояснити невеликим обсягом психологічної підготовки і виникненням психологічних бар'єрів у процесі оволодіння новими навичками та вміннями [4].

На 4-му етапі проводять екзаменування теоретичних і практичних знань. Для цього розроблені спеціальні екзаменаційні питання (для забезпечення контролю теоретичних знань) та ситуації-шаблони, які вже розглядаються в індивідуальному порядку всіма слухачами. Під час обговорення результатів визначають рівень оволодіння знаннями слухачів програми [2].

Висновки

Оскільки ми маємо справу з першим досвідом упровадження психологічної підготовки трансплант-координаторів, то модель психологічної підготовки та її етапи, які наведено у статті, постійно переглядаються та доопрацьовуються. У подальшому ми вважаємо за потрібне збільшення часу психологічної підготовки та отримання можливостей для проходження певної практичної складової на базі лікувальних закладів.

Poplavskaya A. P.

Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine

Analysis of the stages of psychological preparation of transplant coordinators (as part of the implementation of the bulk program)

Abstract. This article presents an analysis of the stages of psychological training of future transplant coordinators within the framework of the implementation of the first ZMAPO Transplant Coordinator Program. The introduction of the newly developed program for the training of future transplant coordinators has reflected some of the complexities of the psychological and pedagogical process: first, a lack of purely psychological knowledge and skills, certain problems of mastering new theoretical material, certain difficulties in overcoming barriers to communication. But all this was offset by a desire to get new interesting information, a desire to learn something new, and to develop skills for direct dialogue with potential donors and their relatives.

Keywords: psychological preparation, stages of the program of psychological preparation, training methods of work, psychodiagnostic examination.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

REFERENCES

1. Никоненко АС. Состояние и перспективы развития трансплантации в Украине. Сучасні медичні технології. 2011;3-4:12-14.
Nikonenko AS. [The state and prospects of development transplantation in Ukraine]. Suchasni medychni tekhnolohii. 2011;3-4:12-14. Russian.
2. Шульга В.М. Трансплант-координація в Україні: стан та перспективи розвитку. Державне будівництво. 2016;1:1-7.
Shulha VM. [Transplant Coordination in Ukraine: Status and Development Prospects]. Derzhavne budivnytstvo. 2016;1:1-7. Ukrainian.
3. Aseni P, Grande AM, De Carlis L, editors. Multiorgan Procurement for Transplantation: A Guide to Surgical Technique and Management. Cham: Springer;2016. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-28416-3>
4. Commission staff working document accompanying the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on standards of quality and safety of human organs intended for transplantation and the communication from the Commission: action plan on Organ Donation and Transplantation (2009–2015): Strengthened Cooperation between Member States [Internet]. Available from: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:52008SC2956&qid=1453667859612>
5. Matesanz R, Mahillo B, Alvarez M, et al. International figures on donation and transplantation-2014. Newsletter Transplant. Spain: Organización Nacional de Trasplantes. 2015;20:1-64.

Стаття надійшла в редакцію 22.10.2020 р.